

Beginnende leraren gaan voor graag en goed lezen

DE NOOD AAN ÉN KRACHT VAN CONTINUE PROFESSIONALISERING

"De professionalisering was absoluut een meerwaarde. Het deed me als startende leerkracht deugd om meerdere keren per jaar samen te komen en heel vraaggestuurd en concreet aan de slag te gaan rond lees- en taalonderwijs. Ik merkte al snel dat er heel wat zaken op me afkwamen het eerste jaar. Ik wist niet altijd goed waar en hoe te beginnen. Dit traject gaf me het gevoel van 'een ding minder aan mijn hoofd'. Tijdens de sessies hebben we goed kunnen inspelen op elkaar als groep. Zo werkten we bijvoorbeeld samen een leescircuit uit, iets wat je nu eenmaal niet zo makkelijk opzet in je eentje. Ook tips en tricks uitwisselen, steeds heel concreet, maakten het gemakkelijk om er ook in de klaspraktijk mee aan de slag te gaan. We werden ook steeds geïnspireerd door nieuwe boeken en werkvormen. De fijne sfeer en positieve feedback zorgden ervoor dat ik steeds met meer energie naar huis ging."

Iris Vansteelandt en Hilde Van Keer

Over de auteur

IRIS VANSTEELANDT

werkt als lerarenopleider en onderzoeker aan Artesis Plantijn Hogeschool en is als onderzoeker verbonden aan de onderzoeksgroep Taal, Leren en Innoveren van de vakgroep Onderwijskunde (UGent). De onderzoeksgroep wordt geleid door

HILDE VAN KEER.

Beginnende leraren die ook na de lerarenopleiding blijven inzetten op het *graag en goed lezen* van hun leerlingen én zichzelf? Ja, zulke *leesrolmodellen* bestaan! En maar goed ook, want recente studies en peilingen maken duidelijk dat lezen in al zijn facetten meer aandacht verdient in het onderwijs. Studies wijzen ook op de nauwe samenhang tussen bijvoorbeeld *leesmotivatie*, *leesgedrag* en *leesvaardigheid*, en hoe belangrijk lezen is voor het welbevinden en voor het schoolse en maatschappelijke succes. De sleutelrol die een leer-

kracht hierin speelt, is ook al geregeld aangetoond.

Onderzoek gaf bovendien al herhaaldelijk aan hoe belangrijk de continue professionalisering van leraren is. Cruciaal daarbij is dat er al gestart wordt vanaf het moment dat een (toekomstige) leerkracht instroomt in de lerarenopleiding, waar extra zorg wordt besteed aan leraren tijdens de eerste jaren als professional en waar tijdens de verdere onderwijs carrière structureel verder op wordt ingezet. In wat volgt zoomen we in op

de bouwstenen en concrete uitwerking van een professionaliseringstraject dat speciaal ontwikkeld werd op maat van beginnende leraren lager onderwijs en dat zich inhoudelijk richt op lezen en dan meer bepaald op leesmotivatie.

Op basis van inzichten uit eerder onderzoek rond *effectieve kenmerken van professionalisering* (Desimone, 2009) en inzichten uit de *zelfdeterminatietheorie* (Ryan & Deci, 2000) werd een traject voor (minstens) een volledig schooljaar ontwikkeld waar beginnende leraren



“ZONDER DE SESSIES HAD IK MINDER AANDACHT BESTEED AAN LEZEN.”



in groep of individueel aan kunnen deelnemen. Centraal in het traject staan zowel de focus op inhoud, coherentie, actief leren en collectieve participatie (Desimone, 2009) als de nood aan autonomie, competentie en verbondenheid (Ryan & Deci, 2000). Concreet voor het professionaliseringstraject gericht op leesmotivatie betekent dit het volgende:

» FOCUS OP INHOUD

In elke sessie wordt er in het algemeen op leesmotivatie gefocust en dan meer specifiek op hoe de leraren hierin competentier kunnen worden en er nog meer en beter op kunnen inspelen in hun klaspraktijk. Elke sessie krijgt naast de algemene focus ook nog een specifieke inhoudelijke focus, gaande van leesbevorderende werkvormen, meertalige context, differentiatie, evaluatie, lezen in alle vakken (dus niet alleen tijdens de lessen Nederlands) en leesbeleid.

» COHERENTIE

In elke sessie is een duidelijke link met de opvattingen en dagelijkse onderwijspraktijk van de deelnemers, zoals o.a. met de doelen die ze moeten bereiken en de opvattingen die heersen over leesmotivatie op school. Verder wordt er steeds aan de slag gegaan met recente inzichten uit onderzoek.

» ACTIEF LEREN

In elke sessie wordt ingezet op het actief leren van alle deelnemers. Centraal in dit proces staat de continue reflectie over de dagelijkse lespraktijk en dan meer specifiek over leesonderwijs en de leesmotivatie van de leerlingen. Zo worden er steeds concrete (nieuwe) voorbeelden uit/voor de lespraktijk rond lezen gedeeld, uitgetoetst, geëvalueerd en bijgesteld.

» COLLECTIEVE PARTICIPATIE

In elke sessie wordt er gefocust op het samenwerken van alle deelnemers en wordt er ingezet op cocreatie. Samen worden bijvoorbeeld nieuwe materialen ontwikkeld, en worden bestaande materialen besproken en al dan niet aangepast op maat van een specifieke groep leerlingen.

» DUUR

Er zijn zes face-to-face-sessies van minstens drie uur, verspreid over het schooljaar. Tussen de sessies door is er ook ruimte voor contact via een digitaal deelplatform.

» NOOD AAN AUTONOMIE

In elke sessie is er ruimte voor de inbreng van elke deelnemer. Ook hoe deelnemers de autonomie van hun leerlingen kunnen ondersteunen komt aan

bod. Alleen de eerste sessie ligt vast qua locatie en timing. Voor de andere sessies wordt dit samen afgesproken.

» NOOD AAN COMPETENTIE

In elke sessie worden deelnemers uitgenodigd en uitgedaagd om zich te verdiepen in de lespraktijk rond leesmotivatie. Ze stellen zich doelen, geven constructieve feedback en bieden hulp en ondersteuning waar nodig. De deelnemers maken ook concreet hoe ze hierop kunnen inzetten bij hun leerlingen.

» NOOD AAN VERBONDENHEID

In elke sessie staat de verbondenheid tussen de deelnemers centraal. Iedereen komt gelijkwaardig aan bod, gaat samen aan de slag en streeft gezamenlijke doelen na. Ook gaan de deelnemers aan de slag rond het stimuleren van de verbondenheid van hun leerlingen tijdens en in het kader van leesactiviteiten.

Het traject liep ondertussen al twee schooljaren met verschillende deelnemers. Die deelnemers reageerden positief zoals de quotes reeds doen vermoeden. Ze maken ook duidelijk dat het traject wel degelijk een impact heeft op hun leesonderwijs en dan meer specifiek gericht op leespromotie en -motivatie. Ze maken vooral ook duidelijk

“LEZEN HEEFT EEN CENTRALE PLEK GEKREGEN IN MIJN KLASPRAKTIJK. IK BEN IN DE KLAS BEGINNEN LEZEN TERWIJL DE KINDEREN AAN HET LEZEN GINGEN. OP DIE MANIER ZAGEN ZE OOK EEN MOTIVEREND VOORBEELD. HET IS BEGONNEN ALS MANIER OM MEZELF OP TE STELLEN ALS GOED VOORBEELD EN MOTIVATOR, MAAR EIGENLIJK IS DEZE EXTRINSIEKE MOTIVATIE VERANDERD IN EEN INTRINSIEKE MOTIVATIE.”

hoeveel nood ze hebben aan continue professionalisering op dit gebied. Laten we er dus nog meer en vooral structurerer op inzetten, zodat al onze leraren, beginnend of al langer aan de slag, leeskrachten worden én blijven en er mee voor zorgen dat elke leerling graag en goed leest en dit zo lang mogelijk blijft doen.

“DOOR DE PROFESSIONALISERING BEN IK ZELFVERZEKERDER GEWORDEN EN MAAK IK NU OOK DEEL UIT VAN DE WERKGROEP ROND TAAL- EN LEESBELEID. OP SCHOOLNIVEAU ZIJN WE ONS LEESBELEID MEER OP PUNT AAN HET ZETTEN. DOOR DE GEKREGEN INPUT ZIJN MIJN COLLEGA'S HUN OGEN BEGINNEN OPENGAAN EN STAAN LEZEN EN TAAL WEER ACTIEVER OP HET PROGRAMMA. OOK VOEREN WE MET ALLE LERAREN OP ELKE PERSONEELVERGADERING EEN KORTE WERKVORM OF LEUKE OPDRACHT UIT ROND BOEKEN.”
BOEKENJUF MARGOT

Bronnen en leestips

- Vansteelandt, I., Mol, S.E., & Van Keer, H. (2019). Design principles for professionalizing primary school teachers on promoting reading motivation. *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 19, 1-26.
- Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181-199.
- Merchie, E., Tuytens, M., Devos, G., & Vanderlinde, R. (2016). Hoe kan je de impact van professionalisering voor leraren in kaart brengen? Departement Onderwijs en Vorming.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.

www.iedereenleest.be

www.cultuurkuur.be/inspiratie/de-beste-boekenjufmeester

“DOOR DE SESSIES BEN IK ME ER MEER BEWUST VAN GEWORDEN DAT JE EXPLICIET MOET INZETTEN OP HET GRAAG EN GOED LEZEN VAN JE LEERLINGEN.”